

EURÓPSKA IDENTITA – VÝZVY A ÚLOHY

Emil Pálež

V starodávnej orfickej poéme sa Zeus pýta bohyně Noci: ako má usporiadať svet tak, aby všetko bolo jedno a zároveň časti boli odlišné? A noc mu odpovedá: ukuj zlatú reťaz z éteru, čo mocným putom zviaže všetky veci. Jednotu pri zachovaní rôznosti si súdobá Európa vytýčila za svoj cieľ. Rozdelená a spustošená nacionalizmami po dvoch svetových vojnách hľadala mier a integráciu. Ale čo zjednocuje Európu? Čo je tá Diova zlatá reťaz?

Zakreslime si na časovú os rôznych „otcov Európy“, ako Karol Veľký alebo Karol V., ktorý pred 500 rokmi neúnavne cestoval a vyzýval k zjednoteniu zoči-voči tureckej hrozbe. Sú to obdobia Zachariela, archanjela jupiterskej sféry. Zachariel je géniom Európy. Indoeurópania sa sformovali niekde vo vnútrozemí východnej Európy v úcte k hromovládne mu bohu spravodlivosti. Odtiaľ sa neskôr rozšírili aj do Ázie. Indoeurópske slová pre *človeka, muža* majú spoločný koreň so slovom *myslieť*. Európan je ten, ktorý myslí.

Najprv diagnóza: čím trpí Európa? Je ako telo, ktoré sa rozkladá, pretože mu uletela duša a nič ho viac nedrží pohromade. Ľavá ruka nevie, čo robí pravá; každý si robí svoje a neslúži ničom stálemu ani ničomu spoločnému. Prijali sme zákony na ochranu schengenských hraníc. Ale kto ich plní, tomu už o pár rokov hrozia, že ho vylúčia z únie. A o pár ďalších mesiacov už tí čo hrozili, sami stavajú ploty a teraz rokujú aj o mini-Schengene, aby nebol voľný pohyb napríklad ani medzi Čechami a Nemeckom.

Z dejín sme si vzali poučenie zvané tolerancia, aby sme neprenasledovali inakosť len pre inakosť. Dnes máme armádu rýchlokurzových, polointeligentných aktivistov, ktorí bojujú nielen za rovnoprávnosť, ale aj za pozitívnu diskrimináciu akejkoľvek inakosti. Propagovanie inakosti len pre inakosť sa stalo náhradou za chýbajúce náboženstvo. Noví misionári planú proti inovercom už celkom iracionálnym a sebazničujúcim zápalom. Keďže im ide o vlastnú sebarealizáciu viac než o celkové dobro, nevšimli si, že horlia za veci, ktoré sa navzájom vylučujú. Človek *musí* byť buď islamofób alebo homofób alebo upierať práva ženám či náboženským menšinám. Kde islam určuje právo, tam je žena podriadená mužovi a nemá rovnaké práva pred súdom. Homosexualita a voľná láska sú trestné. Nie je tam ani náboženská sloboda: štát určuje, akého ste náboženstva. Za odpadlivosť a propagáciu iného náboženstva je väzenie alebo smrť. Musíte si preto vybrať: ak nechcete obmedzovať ženy, gayov, kresťanov – tak ste proti islamu. Nie len proti radikálnej menšine, ale proti právnemu systému moslimskej obce ako celku.

Inakejší (a drzejší) majú nárok obmedzovať práva väčšiny – ale tí normálni a pôvodní obyvatelia Európy pomaly nesmú povedať ani pravdu. Európa má byť založená na slobode slova a racionálnej diskusii – ale európske súdy už odsúdili ľudí za to, že urazili islam a podnecovali islamofóbiu – citovaním Koránu! Napríklad súra 9, 5: „*Zabíjajte neveriacich, kdekoľvek ich nájdete, zajímajte ich, obliehajte a chystajte proti nim všemožné nástrahy!*“ Ak som to citoval v nesúhlasnom tóne, urazil som islam (podľa niektorých európskych súdov) a to v Európe nesmiem, pretože sme humánni voči menšinám. Rozumiete... Je to úplná strata mentálnej integrity aj integrity konania.

Aj Starý zákon je plný zločinov – podľa súčasného práva – a máme ho za svätú knihu. Patriarchovia vyvrážajú celé národy, čo uctievali nesprávnych bohov; kameňujú ženy pre neveru a hádžu svoje dcéry do ohňa ako obeť. Ale kresťanstvo k tomu pridalo Nový zákon a ďalej prešlo vývojom počas reformácie a osvietenstva. Moslimov je 1 miliarda 600 miliónov. Ak to nemá byť

fatálna zrážka civilizácií, islam sa musí reformovať. Kedy sa islam bude chcieť reformovať? Až sa západ rozpomenie na svoje vlastné pravé korene a hodnoty a vstúpi si do svedomia. Sme bezbožníci, ktorí sa prestali klaňať čomukoľvek vyššiemu ako je konzumná spotreba. Dobrý západ sa musí prebrať, podať si ruky s dobrým východom a spolu sa vysporiadajú každý so svojím vlastným zlom. Džihád treba poňať mysticky, ako v súfizme, ako svätý boj s našimi vlastnými démonmi. Kresťania, moslimovia, hinduisti, konfuciáni by v ňom stáli proti spoločnému nepriateľovi, ktorý by zjednotil celé ľudstvo.

Irán bol plný ľudí, čo nás obdivovali a túžili sa pozápadniť. Sami sme sa im znechutili svojou skrivodlivou, násilnou chamtivosťou a postrčili sme ich naspäť do náručia fundamentalizmu. Pokryteckí západní demokrati sú neviditeľným prameňom fundamentalizmu v oriente. Toto sú skryté zákonitosti dejín: jednostranné a z celku vytrhnuté princípy tajne živia a splodia svoj vlastný protiklad.

Terorizmus vzrástol desaťnásobne, odkedy sme mu vyhlásili vojnu. Pseudo-humanisti spôsobili humanitárnu krízu. A ľavicoví antifašisti sú dnes najväčšou príčinou radikalizácie a vzostupu neonacizmu v Európe. Vnucujú nám totiž pseudo-toleranciu aj za cenu nespravodlivosti, čo musí vyvolať odpor. V Litve, Rumunsku, Bulharsku je priemerný plat 350 eur. Preň musíte každý deň pracovať a z neho si musíte zaplatiť bývanie, zdravotnú starostlivosť a živobytie pre seba aj pre svoje deti. Utečenec má tých 350 eur len ako vreckové popri tom, že dostane zadarmo byt, lekára, právnika, telefón a iné sociálne vymoženosti a jeho deti dostanú po 200 eur každé zvlášť! Sú to facky pre pocit súľázečnosti a solidarity. Sme vraj v Európe, kde sa národnostne nediskriminuje, ale každý Nemecký má za rovnakú prácu v tej istej firme trojnásobne vyšší plat než Slovák.

Za tie isté peniaze, ktoré nás stojí utečenec v drahom Švédsku či Nemecku, môžeme zabezpečiť desiatich všetkým potrebným priamo tam v najbližšej mierovej zóne. Z rovnakého rozpočtu sme mohli zabezpečiť nie milión prisťahovalcov, ale všetkých desať miliónov vnútorných vysídlencov tam doma. A nemuseli sa topiť na loďkách v Stredozemnom mori. Z toho je zrejmé, že vôbec nejde o humanitárnu pomoc, ale o iné ciele.

Medzi iným o riešenie demografickej otázky. Európa starne, vymiera. Za pol storočia by v Nemecku ubudlo 20 miliónov obyvateľov a žili by tam starci. Tu sociológovia tvrdia, že jediným riešením je migrácia. Takých sociológov by som prepustil z akadémie vied. Isteže, oni dajú do poriadku demografický strom – mladých ľudí bude dosť: Nigérijčanov, Pakistancov a pod. Ako keby išlo len o fyzické kusy dobytku. A čo bude s kultúrou? To, čo už vydobyli a drahou krvou zaplatili naši starí otcovia, z veľkej časti zanikne. Lebo kultúra sa odovzdáva hlavne v rodine. Na jednom zaškolení nestvoríte nového človeka, ale trvá to generácie. Je to celkom tak ako v starom Ríme. Rimania žili z provincií, v dostatku zleniveli a stratili cnosti, nechcelo sa im už ani mať deti. Zoslabli, vymreli a nahradili ich barbari. Tí pravdaže tvrdili, že sú Rimania, ale trvalo tisíc rokov, než sa kultúra vrátila na pôvodnú úroveň.

Vymieranie súvisí s konzumnou mentalitou. Človek prestáva mať vzťah ku všetkému okrem teraz a tu a svojej fyzickej osobe. Necíti sa spojený s kultúrnym dedičstvom ani s budúcnosťou svojej vlasti, s ničím, čo bolo pred ním, ani čo bude po ňom, ani čo je nad ním. Stále znova nás to vráti do srdca problému: Európa je duchovne prázdna. Nemá víziu.

Pre jednotlivca i národy platí hlavný zákon: prameňom integrujúcich síl je cieľ, ktorý nás presahuje a leží v budúcnosti. Bez zmysluplného cieľa sa rozpadá psychika jednotlivca aj civilizačné spoločenstvá. Naopak v jeho prítomnosti zanikajú žabomyšie škriepky nižšieho rádu. Zakladateľ logoterapie, Viktor Frankel vyjadril tento zákon tak skvele, ako nikto iný. Archanjel Michael ho v koncentračnom tábore zasvätil do svojich tajomstiev. Spoločenstvá držia pohromade spoločnými ideálmi a ak nevedia poňať žiadne pozitívne, tak aspoň spoločným nepriateľom.

Pred dvadsiatimi rokmi som napísal, že „Európu môže v najvyššom zmysle zjednotiť len nejaký vznešený, ušľachtilý duchovný cieľ; komerčný egoizmus ju môže zjednotiť nanajvýš v takom zmysle, v akom sa spriahajú banditi“. Totiž iba na chvíľu, kým je to výhodné – ale nie v kríze, keď treba spoločne prekonávať prekážky. Predpovedal som, že únia bude zneužitá, pretože v jej srdci zívá duchovné prázdno. Namiesto duchovného srdca máme pár prázdnych hesiel, s ktorými sa šermuje oportunisticky do vreciek úzkej skupiny zbohatlíkov.

Vedomie o nás samých, kto sme, odkiaľ prichádzame a kam smerujeme, voláme identitou. Tieto identity sa kedysi nazývali anjelskými kniežatami, duchmi národov; skrze vzťah k nim národy povstávajú a opäť sa rozplývajú do ničoty. Identita je spojená s najhlbšou, najzákladnejšou formou moci. Najvyššiu moc má ten, kto najviac ovplyvňuje diskurz formovania identity. Kde má Európa hľadať svoju identitu? Čo ju drží pohromade? Identita korení v minulosti, ale nemôže byť daná iba minulosťou, lebo by sa nevyvíjala. Musíme ju čerpať aj z budúcnosti, z cieľov a ideálov. Európa mala mať teraz svoje obdobie. Mohla vyžarovať spravodlivosť do celého sveta. Európania by boli našli riešenie pre Blízky východ a iné regióny, pretože Američania odlišným kultúram proste nerozumejú a správajú sa v nich ako slon v porceláne. Namiesto toho zlyhávame a budeme riešiť len sami seba.

Diovou zlatou reťazou je spravodlivosť, pravdivý poriadok vecí. Spravodlivosť a mier sú súrodenci. Ale nemyslite si, že viete, čo je spravodlivosť. Kto by si to myslel, tomu odporúčam prednášky profesora etiky Michaela Sandela. Jeho kurz o spravodlivosti je jedným z najnavštevovanejších na Harvarde. Už ho pochopíte, aké je to nesmierne zložité. Spravodlivosť nie je jednoduchá rovnosť. Nedá sa odvodiť ani od zásluh, lebo sme dostali nerovnaké vlohy a šance. Na spravodlivosť nie je algoritmus, je to živá bytosť, ku ktorej sa treba modliť tu a teraz stále odznova. Spravodlivé je to, čo najviac prispieva k trvalo udržateľnému rozvoju jednotlivca aj spoločenstva ako celku, čo robí človeka lepším. Spravodlivosť nie je bez vzťahu k nejakým hodnotám, bez ujasnenia si, čo je dobro. Tak nejako si to predstavoval aj Aristoteles. 250 rokov, od Voltaira sme v mene tolerancie vyprázdňovali náš právny systém od obsahu, aby bol čím viac hodnotovo neutrálny. Teraz už nastal chaos a treba otočiť kormidlo.

Kto si zaslúži azyl? Pôvodne azyl bol stĺpmi vyznačený okruh v blízkosti chrámu, kam sa mohol utiecť ohrozený človek, či už vinný alebo nie. Utiel sa tam pod krídla duchovnej autority, ktorú prosil o ochranu. Tá autorita mu uložila pokánie a určila spôsob nápravy pre všetkých zapletených do problému. Ničivý kolobeh oko za oko, zub za zub sa tak presmeroval cez odpustenie do konštruktívnych úloh a do premeny charakterov. Núdzou je príležitosť, ktorú nám dáva Boh, aby medzi tým, kto naozaj prosí a tým, kto sa dobrovoľne zmiluje, vznikala vďaka, láska a naviazali sa nové priateľstvá. To sa nedeje ak niekto drzo žiada a druhý je k dávaniu donútený. Takých „azylantov“, čo iba požadujú, nie sú ochotní si v ubytovni ani postlať posteľ (a musia to za nich robiť nemecké studentky), treba poslať späť odkiaľ prišli. Všetci zo starej generácie, ako náš kňaz Anton Srholec, mali normálny zdravý rozum: dostaneš pomoc, ale prestaneš piť a urobíš, čo ti poviem. Neexistujú práva bez povinností.

Politický azyl patrí tomu, kto sa postavil zločinnému režimu. Ani naši, čo mali za komunizmu červenú knižku, ale pri prvej príležitosti zostali v Nemecku, nemali žiaden nárok na azyl – mali ich vyhostiť späť domov, do komunizmu, ktorý tu podporovali. To nie sú azylanti, ale humanitárni a ešte viac ekonomickí utečenci. Všetko je postavené na hlavu. Svoje ženy, deti a starých rodičov, ktorých tam nechali - tých mali poslať do bezpečia. A oni mali zostať doma, brániť vlasť. Za rozvrat v akejkoľvek krajine môže na prvom mieste vždy povaha a správanie domácich, ktorí tam žijú. Až na druhom mieste za to môžu cudzie mocnosti, ktoré tam zasahujú nešikovne a s nečistými úmyslami. Desiatky miliónov mužov sa nevedia postaviť desiatkam tisícov fanatikov, keď majú aj technickú a finančnú podporu západu? To my tam máme poslať našich mužov, aby zomierali v pozemnej

operácii, zatiaľčo oni sa bezpečne usalašia u nás v bytoch, kde nemecký magistrát už nepredlíži nájom vlastným občanom. Keď mohli Kurdi (ktorí sú Indoeurópania) zostaviť milície a bránia svoju pôdu, mohli aj sýrski Arabi.

Azyl ďalej vôbec nesúvisí s občianstvom, lebo jedno a druhé má celkom iné dôvody. Za občana Vás môže a nemusí prijať komunita, ak sa jej páčite a zdieľate jej hodnoty. Je to česť, nesúvisí to s tým, či potrebujete pomoc. V Amerike to riešia zelenými kartami: ste tam, ale nemáte občianske práva voliť a spoluurčovať smerovanie štátu. V Európe len Švajčiari od prisťahovalcov niečo požadujú a zisťujú, kto to vlastne je. Ale tí práve nie sú v únii, asi preto si zachovali zvyšky zdravého rozumu. Nemci si pozmenili zákon, že azyl automaticky prechádza v občianstvo. To je získavanie nových občanov a nie dočasná pomoc, po ktorej by mal nasledovať návrat domov, keď núdza pominie.

Dejiny už videli veľa migrácií. A duchovne silné kultúry ich dokázali absorbovať. Lenže Európa je duchovne slabá. Cudzinci už neprichádzajú s rešpektom a snahou začleniť sa. Dívajú sa na hostiteľa s pohŕdaním. Moslimovia vytvárajú uprostred Európy štáty v štáte, kde už neplatí súdna ani výkonná štátna moc, ale islamské zvykové právo. Policajt tam dostane výprask a pať okoloidúcich dosvedčí, že všetko bolo inak. Nad tými zónami sme stratili kontrolu, nepatria viac do Európy.

V adolescencii si každý človek hľadá svoju identitu. Zdravo utvorená identita nie je externá, hotová a prevzatá zvonka. Je výsledkom vnútorných procesov, zápasu o sklbenie srdca s rozumom a praxou, ktorý vedie k presvedčeniu. Taká identita organicky vyrastajúca zo živých koreňov je trvalá aj flexibilná, a vie nájsť aj spôsob spoluzitia s inými identitami. Externé, mŕtve identity sú rigidne, neschopné vývoja, zrážajú sa navzájom a zároveň ich možno kedykoľvek vymeniť.

Európa by zdravým spôsobom mala nájsť svoju identitu. Inde som všelico povedal o podmienkach tohoto procesu, u jednotlivca aj pre kultúru kolektívneho dialógu tak, aby výsledkom mohli byť istoty mravného poznania.

Čo symbolizuje vlajka Európy? Je to modrý plášť Kráľovnej nebies a jej diadém z dvanástich hviezd. Tvorcovia tejto vlajky mali na mysli dvanástu kapitolu Jánovho zjavenia: ženu odetú slnkom, mesiac pod jej nohami a hviezdy okolo hlavy. Len kvôli Turkom (aby neodmietli kresťanský symbol v Rade Európy) sa povedalo, že modré pozadie je obloha a hviezdy predstavujú zakladajúce štáty únie.

Stredovekej Európe kresťanstvo dávalo zjednocujúce hodnoty. Dnes musíme znova objaviť hodnoty, ktoré nás dokážu zjednotiť naprieč národnosťami, náboženstvami a sociálnymi vrstvami. Na to potrebujeme pestovať a uznávať existenciu duchovného poznania, poznanie v nehmotnej oblasti. Na upevnenie európskej identity nestačí rozvešať modré vlajočky a nevedieť, čo znamenajú. Musíme hľadať Sofiu, celistvú Múdrost', milovať ju, ctíť si ju a slúžiť jej. Identity v dejinách vznikajú tým, že pojmemme lásku k niečomu vyššiemu, než sme my sami, skrze lásku sa tušené zjasní do poznania a to spečatíme činom, obeťou. Z toho, čo sme obetovali, povstáva duch spoločenstva, ktorý ho zväzuje dohromady.